

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z języka polskiego w klasie piątej

Opracowano na podstawie:

- Podstawy programowej kształcenia ogólnego,
  - realizowanego w szkole Programu nauczania języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej
  - Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania zawartego w Statucie Szkoły.
- Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasie IV.

Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania ocen niższych- pozytywnych.

Ocena: celujący

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- interpretuje teksty poetyckie na poziomie metaforycznym,
- podczas analizy utworów odwołuje się do różnych kontekstów literackich i kulturowych,
- dostrzega symboliczne treści w utworach literackich i plastycznych,
- stawia pytania problemowe w odniesieniu do odbieranych tekstów,
- dostrzega i objaśnia związki między warstwą językową, brzmieniową a semantyczną utworów poetyckich;
- w sposób przemyślany komentuje zachowania bohaterów, uwzględniając przy tym motyw ich działania oraz kontekst sytuacyjny;
- kreatywnie wykorzystuje posiadaną wiedzę i umiejętności w sytuacjach problemowych dotyczących odbioru tekstów kultury,
- wyraża opinie na temat tekstów literackich i innych tekstów kultury, trafnie dobierając argumenty na poparcie swojego stanowiska;
- ma szerokie kompetencje w zakresie odbioru różnych tekstów kultury.

II. Kształcenie językowe

Uczeń:

- świadomie i funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę i umiejętności językowe w zakresie słownictwa, składni, fleksji i fonetyki;
- swobodnie stosuje wiedzę na temat budowy wypowiedzi i budowy tekstu w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- funkcjonalnie wykorzystuje werbalne i pozawerbalne środki wyrazu,
- swobodnie wykorzystuje wiedzę o języku jako narzędziu skutecznej komunikacji,
- przedstawia oryginalne rozwiązania ułatwiające naukę gramatyki i ortografii,
- przestrzega zasad poprawności językowej oraz zasad etykiety językowej w każdej sytuacji komunikacyjnej,
- świadomie i funkcjonalnie wykorzystuje synonimy, frazeologizmy w celu wzbogacenia warstwy językowej wypowiedzi;
- samodzielnie poszerza wiedzę i umiejętności poza treści przewidziane podstawą programową i programem nauczania.

III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- pisze bezbłędne językowo, oryginalne pod względem treści i stylu różne formy wypowiedzi;
- swobodnie posługuje się werbalnymi i pozawerbalnymi środkami wyrazu w wypowiedziach ustnych,
- operuje bogatym słownictwem z różnych kręgów tematycznych,
- w sposób szczególny dba o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową wypowiedzi;
- zapisuje teksty w sposób przejrzysty z wielką dbałością o stronę graficzną i podział logiczny w formie akapitów;
- podejmuje działalność literacką i kulturalną,
- prowadzi blog internetowy tworzy prezentacje multimedialne,
- redaguje twórcze, oryginalne teksty informacyjne o szkole przeznaczone do gazetki lub na stronę internetową.

IV. Samokształcenie

Uczeń:

- wykorzystuje narzędzia TIK (np. smartfon, tablet) do zapisywania i katalogowania informacji,
- opracowuje własne bazy informacji, np. kartoteki, fiszki z hasłami, foldery plików;
- wykorzystuje programy, aplikacje i gry edukacyjne do samodzielnej nauki języka polskiego;
- zwraca uwagę na aspekty moralne związane z korzystaniem z zasobów internetowych (odpowiedzialność, uczciwość, poszanowanie cudzej własności),
- przestrzega praw autorskich dotyczących zasobów internetu,
- opisuje źródła internetowe,
- bierze udział i odnosi sukcesy w konkursach przedmiotowych z języka polskiego.

V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- chętnie czyta i zna wiele tekstów ponadprogramowych

Ocena: bardzo dobry

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę na temat świata przedstawionego podczas analizy tekstów podejmujących grę z konwencją literacką,
- analizuje rolę środków językowych w tworzeniu obrazów poetyckich,
- określa rolę autora tekstu w kreowaniu fikcji literackiej,
- wypowiada się na temat elementów fantastycznych w utworach współczesnych,
- wskazuje różnice między elementami świata przedstawionego mitu, legendy, baśni;
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o cechach gatunkowych utworów w ich analizie i interpretacji,
- objaśnia funkcje językowych środków stylistycznych w czytanych utworach,

- analizuje wpływ tytułu, podtytułu, puenty na interpretację tekstu;
- używa funkcjonalnie pojęć wiersz rymowy, bezrymowy oraz rymy i rytm podczas analizy wiersza,
- stosuje bogate słownictwo określające następstwo zdarzeń,
- omawia sposób zapisu dialogu w tekście,
- charakteryzuje bohatera, podmiot liryczny i narratora w czytanych utworach;
- wykorzystuje funkcjonalnie wiedzę o różnych typach narracji w analizie tekstu,
- posługuje się argumentami, wyrażając swój stosunek do postaci głównej w utworze;
- omawia problematykę utworu,
- skazuje różne wątki w utworze,
- opisuje emocje towarzyszące odbiorowi różnych tekstów kultury,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę do objaśnienia przenośnych znaczeń w tekstach,
- komentuje sytuację bohaterów literackich w odniesieniu do doświadczeń współczesnych nastolatków,
- funkcjonalnie używa różnych środków językowych do uzasadnienia swojego rozumienia utworu,
- wykorzystuje w interpretacji tekstów wiedzę o różnych tekstach kultury,
- posługuje się argumentami, wyrażając swój stosunek do bohaterów i sytuacji;
- odczytuje wartości i antywartości wpisane w teksty kultury,
- określa funkcje tekstu literackiego i informacyjnego, prasowego,
- odczytuje treści wyrażone wprost i pośrednio,
- analizuje i interpretuje główną myśl tekstu,
- formułuje samodzielnie przesłanie legendy i mitu,
- omawia relacje między częściami wypowiedzi,
- hierarchizuje informacje,
- objaśnia subiektywny charakter opinii,
- charakteryzuje komiks jako tekst kultury,
- objaśnia swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- rozpoznaje znaki teatru i środki wyrazu charakterystyczne dla teatru lalkowego,
- określa właściwości i funkcje różnych elementów dzieła filmowego,
- wskazuje różnice pomiędzy tekstem literackim a jego adaptacją sceniczną i radiową,
- odbiera tekst kultury jako źródło wzbogacania własnych doświadczeń,
- dokonuje odczytania tekstów przez przekład intersemiotyczny, posługując się konwencją abstrakcyjną (w połączeniu z muzyką);
- aktywnie odbiera filmy, spektakle teatralne, słuchowiska, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, czyniąc je źródłem swoich działań twórczych.

II. Kształcenie językowe

Uczeń:

- określa funkcje różnych części mowy w wypowiedzeniu,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o odmiennych i nieodmiennych częściach mowy,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o osobowych i nieosobowych formach czasownika w wypowiedziach,
- określa funkcje różnych form gramatycznych odmiennych części mowy w wypowiedzeniu,
- używa form strony biernej i czynnej czasownika dla uzyskania jednoznaczności treści wypowiedzi,
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych,
- używa we właściwych kontekstach przymiotników i przysłówków o różnych natężeniach

- cechy,
- wyjaśnia funkcję orzeczenia, podmiotu, przydawki, dopełnienia i okolicznika w zdaniu;
  - używa funkcjonalnie nazw wszystkich typów związków wyrazowych podczas analizy składniowej zdań,
  - funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o różnych typach wypowiedzi ze względu na cel wypowiedzi,
  - określa funkcję zdań współrzędnie złożonych różnego typu,
  - wykorzystuje wiedzę i umiejętności w zakresie przekształceń składniowych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
  - funkcjonalnie posługuje się wersją mówioną i pisaną języka,
  - zna i funkcjonalnie stosuje formy grzecznościowe używane w oficjalnej i nieoficjalnej odmianie polszczyzny,
  - świadomie wykorzystuje wyrazy o przenośnych znaczeniach do tworzenia własnych wypowiedzi,
  - używa poprawnie i celowo różnych związków frazeologicznych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
  - podkreśla intencje wypowiedzi pozawerbalnymi środkami porozumiewania się,
  - funkcjonalnie stosuje synonimy w celu wzbogacenia językowego wypowiedzi,
  - stosuje synonimy w celu uzyskania spójności tekstu,
  - funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o różnych typach komunikatów,
  - funkcjonalnie posługuje się terminami nadawca i odbiorca wypowiedzi podczas odbioru tekstów kultury,
  - posługuje się różnymi werbalnymi i pozawerbalnymi środkami komunikacji stosownie do sytuacji,
  - nazywa i komentuje emocje wyrażane za pomocą różnych form ekspresji pozasłownej,
  - wykorzystuje wiedzę o głoskach, literach i sylabach w analizie warstwy brzmieniowej tekstów,
  - przestrzega zasad etykiety językowej podczas komunikacji za pomocą narzędzi nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych,
  - stosuje we wszystkich wyrazach zasady pisowni: rz, ż, ó, u, h, ch; nie z rzeczownikami, przymiotnikami, czasownikami, liczebnikami i przysłówkami; wielką i małą literą; przyimków i wyrażen przyimkowych; ą i ę oraz -em i -om; i po spółgłoskach; zakończeń -i, -ii, -ji w podanym zestawie ortogramów;
  - stosuje we wszystkich wyrazach zasady oznaczania spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych w zestawie ortogramów zawartych w ćwiczeniach,
  - stosuje we wszystkich wypowiedzeniach poznane zasady użycia przecinka w zdaniu pojedynczym i złożonym.

III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- świadomie porządkuje i komponuje treść swoich wypowiedzi,
- prezentuje własne stanowisko w rozmowie,
- używa przemyślanych argumentów na poparcie swojego stanowiska,
- tworzy semantycznie pełne i bogate językowo wypowiedzi,
- wypracowuje skuteczne metody selekcji informacji,
- tworzy bogate językowo wypowiedzi w różnych formach gatunkowych, stosuje funkcjonalnie różne środki językowe,
- głosowo interpretuje tekst,
- dba o zwięzłość wypowiedzi w zapisie planu ramowego i szczegółowego,

- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o różnych formach notatek,
- opowiada o treści, problematyce i formie poznanych tekstów kultury,
- zna i stosuje zasady netykiety w komunikacji internetowej,
- tworzy bogate językowo wypowiedzi w różnych formach gatunkowych inspirowane treścią poznanych utworów,
- pisze scenariusz filmowy na podstawie własnych pomysłów,
- funkcjonalnie i twórczo wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie

Uczeń:

- czytając głośno, przekazuje intencję tekstu;
- opracowuje własne sposoby szybkiego i efektywnego zapisywania informacji,
- gromadzi dane w sposób uporządkowany i zapewniający łatwy dostęp do potrzebnych informacji,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę na temat zasobów bibliotecznych w docieraniu do informacji,
- określa funkcje słowników,
- korzysta ze słowników on-line,
- krytycznie ocenia i weryfikuje informacje uzyskane z różnych źródeł,
- aktywnie interesuje się życiem kulturalnym swojego regionu,
- postrzega nowoczesne technologie informacyjne jako narzędzia do rozwijania i prezentowania własnych zainteresowań.

V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- czyta wszystkie wymagane lektury w całości i interpretuje je w połączeniu z kontekstami.

Ocena: dobry

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- porównuje wybrane elementy świata przedstawionego w różnych utworach,
- analizuje i interpretuje obrazy poetyckie w czytanych utworach,
- odróżnia fikcję filmową od rzeczywistości,
- wypowiada się na temat fantastyki w baśniach, mitach i legendach;
- wymienia cechy charakterystyczne różnych gatunków literackich,
- omawia funkcję mitów i legend,
- wskazuje w tekście literackim epitety, porównania, przenośnie (w tym uosobienia i ożywienia), wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofy;
- dostrzega funkcję tytułu, podtytułu, puenty, punktu kulminacyjnego jako elementu konstrukcyjnego utworu;
- określa wers, zwrotkę, refren, rymy, liczbę sylab w wersie jako elementy rytmizujące wypowiedź;
- zna pojęcia rymy męskie i żeńskie oraz rymy dokładne i niedokładne,
- analizuje przebieg zdarzeń w ujęciu przyczynowo-skutkowym,
- porównuje wypowiedzi bohaterów i narratora,
- określa motywy działania bohatera, określa stosunek narratora do wybranych elementów

świata przedstawionego utworu;

- objaśnia funkcję różnych typów narracji w tekście,
- prezentuje swój pogląd na temat bohatera głównego,
- określa problematykę utworu,
- używa funkcjonalnie pojęcia wątek,
- opisuje wrażenia towarzyszące odbiorowi różnych tekstów kultury,
- odczytuje przenośne sensy utworów opartych na nieskomplikowanych konstrukcjach,
- zestawia sytuację bohaterów literackich z własnymi doświadczeniami,
- uzasadnia swoje rozumienie utworu,
- wykorzystuje w interpretacji tekstów znajomość innych utworów literackich,
- ocenia bohatera literackiego,
- zestawia wartości i ich przeciwieństwa w utworach na zasadzie kontrastu,
- odróżnia tekst literacki od informacyjnego,
- odróżnia tekst prasowy od literackiego,
- dostrzega w tekście treści wyrażone wprost i pośrednio,
- określa główną myśl tekstu,
- odczytuje przesłania legend i mitów,
- określa funkcję wstępu, rozwinięcia, zakończenia,
- odróżnia informacje ważne od drugorzędnych,
- wskazuje opinie w wypowiedziach bohaterów tekstów,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o budowie komiksu do jego odbioru,
- nazywa tworzywo przekazów audiowizualnych (ruchome obrazy, dźwięk);
- wyodrębnia różne elementy składające się na widowisko teatralne, określa funkcje znaków teatralnych;
- posługuje się ze zrozumieniem terminami związanymi ze sztuką filmową,
- wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją,
- komentuje treści tekstów kultury w odniesieniu do własnego doświadczenia,
- dokonuje odczytania tekstów przez przekład intersemiotyczny, posługując się konwencją symboliczną (np. plakat, kolaż);
- wykorzystuje wiedzę na temat tekstów kultury, odbierając filmy, spektakle teatralne, słuchowiska, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe

Uczeń:

- wskazuje różnice między różnymi częściami mowy,
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych,
- rozumie funkcję bezokolicznika,
- oddziela temat fleksyjny od końcówki,
- poprawnie i celowo stosuje formy strony czynnej i biernej czasownika,
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych,
- uwzględnia w wypowiedziach różne natężenie cech i właściwości,
- rozpoznaje funkcje składniowe orzeczenia, podmiotu, przydawki, dopełnienia i okolicznika w zdaniu;
- używa ze zrozumieniem pojęć związek zgody, związek rzędu, związek przynależności;;
- odróżnia różne typy związków wyrazowych,
- używa wypowiedzeń wykrzyknikowych ze świadomością ich funkcji,
- rozpoznaje równoważnik zdania, określa typy zdań złożonych współrzędnie,
- rozumie funkcjonalność przekształceń składniowych,
- wskazuje główne cechy języka mówionego i pisanego,

- posługuje się oficjalną nieoficjalną odmianą polszczyzny ze świadomością zróżnicowania tych form,
- rozpoznaje wyrazy wieloznaczne,
- używa różnych związków frazeologicznych w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- posługuje się pozawerbalnymi środkami komunikowania się stosownie do okoliczności i celu wypowiedzi,
- świadomie zastępuje powtarzające się wyrazy ich synonimami,
- używa spójników i zaimków (bez znajomości terminów – etap propedeutyczny) w celu zespolenia tekstu;
- wie, że niektóre komunikaty różnią się systemem znaków,
- identyfikuje i opisuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi lirycznej,
- dostosowuje sposób wyrażania się i zachowania do sytuacji komunikacyjnej,
- rozpoznaje znaczenie różnych niewerbalnych środków komunikacji,
- określa funkcje głosek, liter, sylab;
- przestrzega zasad etykiety językowej wymaganych w korespondencji,
- stosuje w większości wyrazów zasady pisowni: – rz, ż, ó, u, h, ch; nie z rzeczownikami, przymiotnikami, czasownikami, liczebnikami i przysłówkami; wielką i małą literą; przyimków i wyrażen przyimkowych; ą i ę oraz -em i -om; i po spółgłoskach; zakończeń -i, -ii,-ji w podanym zestawie ortogramów;
- stosuje w większości wyrazów zasady oznaczania spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych w zestawie ortogramów zawartych w ćwiczeniach;
- stosuje w większości wypowiedzeń poznane zasady użycia przecinka w zdaniu pojedynczym i złożonym.

III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- wypowiada się logicznie na tematy związane z poznanymi tekstami kultury,
- reaguje na wypowiedzi innych rozmówców,
- rozpoznaje argumenty odnoszące się do faktów, logiki oraz odnoszące się do emocji,
- tworzy wypowiedzi o właściwej kompozycji i układzie graficznym,
- dokonuje selekcji informacji,
- tworzy poprawne językowo, spójne, zgodne z cechami kompozycyjnymi wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis (przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci), list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka;
- recytuje tekst z odpowiednią intonacją, dykcją i napięciem emocjonalnym,
- stosuje jednolitą formę wypowiedzeń (bez czasownika) w zapisie planu ramowego i szczegółowego;
- rozplanowuje kompozycję układu treści w notatce,
- funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę o języku w wypowiedziach na temat tekstów,
- zapisuje poprawne, komunikatywne wiadomości SMS,
- tworzy poprawne językowo, spójne, zgodne z cechami kompozycyjnymi opowiadania na podstawie tekstu,
- samodzielnie pisze scenariusz filmowy, na podstawie fragmentów lektury;
- funkcjonalnie stosuje odpowiednie konstrukcje składniowe w różnych sytuacjach komunikacyjnych.

IV. Samokształcenie

Uczeń:

- czyta tekst, stosując odpowiednie tempo i intonację w zależności od treści,
- zapisuje informacje za pomocą edytora tekstu,
- selekcjonuje informacje w celu wykorzystania ich w różnych sytuacjach typowych i nietypowych,
- korzysta z zasobów bibliotek on-line,
- korzysta ze słownika wyrazów bliskoznacznych,
- korzysta z informacji zawartych w encyklopedii,
- konfrontuje ze sobą informacje uzyskane z różnych źródeł, szczególnie internetowych;
- wykorzystuje wiedzę i umiejętności do przetwarzania informacji o życiu kulturalnym regionu,
- zna wybrane zasady netykiety i przestrzega ich.

V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- czyta wszystkie wymagane lektury w całości i interpretuje wybrane wątki.

Ocena: dostateczny

I.Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- omawia wybrane elementy świata przedstawionego utworu,
- wypowiada się na temat obrazów poetyckich w wierszach,
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości,
- wymienia nieprawdopodobne (fantastyczne) elementy świata przedstawionego,
- wskazuje cechy gatunkowe baśni, mitu, legendy, dziennika, pamiętnika;
- rozpoznaje w tekście niektóre epitety, porównania, przenośnie (w tym uosobienie i ożywienie), wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofy;
- nadaje tytuły, śródtytuły wybranym częściom utworu;
- odróżnia wiersz rymowy od wiersza bez rymów,
- omawia wydarzenia fabuły, używa pojęć wątek i akcja;
- objaśnia pojęcie dialog,
- omawia cechy bohatera, narratora, podmiotu lirycznego;
- odróżnia narratora pierwszoosobowego od narratora trzecioosobowego,
- określa cechy bohaterów różnych typów,
- objaśnia, czym cechuje się bohater historyczny,
- omawia tematykę utworu,
- objaśnia pojęcie wątek,
- opisuje wrażenia towarzyszące odbiorowi tekstów literackich,
- rozumie proste przenośne znaczenia w tekstach,
- określa doświadczenia i sytuację bohaterów literackich oraz filmowych,
- przedstawia własne rozumienie utworu,
- wykorzystuje w interpretacji tekstów własne doświadczenia,
- wyraża opinię na temat bohaterów i zdarzeń,
- rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania bohaterów literackich,
- rozpoznaje tekst informacyjny,
- wymienia cechy artykułu prasowego,
- odczytuje informacje wyrażone wprost,

- wyciąga wnioski z tekstu,
- odczytuje przesłanie niektórych legend i mitów,
- wyodrębnia w tekście części kompozycyjne,
- porządkuje informacje z tekstu,
- odróżnia określenia opisujące od oceniających,
- wskazuje charakterystyczne cechy komiksu,
- rozpoznaje różne teksty kultury,
- wskazuje środki artystycznego wyrazu charakterystyczne dla literatury, filmu, teatru;
- posługuje się terminami związanymi z teatrem lalkowym, zna pojęcie znaki teatru;
- wie, jak zbudowany jest scenariusz filmowy;
- rozpoznaje wybrane gatunki filmowe,
- objaśnia pojęcie adaptacja utworu w odniesieniu do wybranych dzieł filmowych,
- porównuje treści tekstów kultury z rzeczywistością znaną mu z własnego doświadczenia,
- dokonuje odczytania tekstów przez przekład intersemiotyczny, posługując się bardziej złożoną konwencją realistyczną (np. komiks),
- świadomie odbiera filmy, spektakle teatralne, słuchowiska, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe

Uczeń:

- rozpoznaje w tekście liczebniki oraz przymyki,
- rozpoznaje nieodmienne części mowy,
- dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczby, rodzaju gramatycznego odpowiednio: przymiotnika i liczebnika;
- przekształca konstrukcję strony czynnej i biernej czasownika i odwrotnie,
- przestrzega poprawności gramatycznej wyrazów odmiennych, tworząc wypowiedzi o nieskomplikowanej strukturze językowej,
- rozumie rolę przymiotników i przysłówków w opisie świata,
- rozpoznaje podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie i okolicznik w zdaniu,
- objaśnia pojęcia związek zgody, związek rządu, związek przynależności;
- wie, jakie części mowy występują najczęściej w związkach wyrazowych różnych typów;
- używa celowo wypowiedzi oznajmujących, pytających i rozkazujących;
- rozpoznaje w tekście zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdanie pojedyncze i złożone, odróżnia zdanie i wypowiedzenie bez osobowej formy czasownika;
- przekształca konstrukcje składniowe – zdania w równoważniki zdań i odwrotnie;
- objaśnia, czym się różni wersja mówiona języka od wersji pisanej;
- posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny,
- odróżnia znaczenia dosłowne wyrazów od znaczeń przenośnych,
- używa stałych związków wyrazowych ze zrozumieniem i świadomością celu,
- stosuje różne typy wypowiedzi w zależności od zamierzonego celu wypowiedzi,
- wie, że formy fleksyjne wyrazów nie są ich synonimami;
- wie, że treść tworzonych zdań powinna nawiązywać do wcześniejszych części tekstu;
- rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, ikoniczny;
- identyfikuje nadawcę wypowiedzi w opowiadaniach, powieściach, baśniach, mitach, legendach;
- rozumie wpływ sytuacji komunikacyjnej na kształt wypowiedzi,
- rozpoznaje i nazywa uczucia wyrażane za pomocą postawy ciała,
- objaśnia różnicę między głosem a literą,

- stosuje zasady etykiety językowej w sytuacjach codziennych,
- stara się przestrzegać poprawności ortograficznej w zakresie pisowni: rz, ż, ó, u, h, ch; nie z rzeczownikami, przymiotnikami, czasownikami, liczebnikami i przysłówkami; wielką i małą literą; przyimków i wyrażen przyimkowych; ą i ę oraz -em i -om; i po spółgłoskach; zakończeń -i, -ii, -ji w podanym zestawie ortogramów;
- stara się przestrzegać zasad dotyczących oznaczania spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych w zestawie ortogramów zawartych w ćwiczeniach,
- stosuje poprawnie kropkę, znak zapytania lub wykrzyknik na końcu wypowiedzeń,
- zna zasady dotyczące użycia przecinka w zdaniach pojedynczych i złożonych.

III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- krótko wypowiada się na podany temat związany z otaczającą rzeczywistością,
- włącza się do rozmowy w kulturalny sposób,
- posługuje się argumentami w rozmowie,
- zna pojęcie akapit i rozumie jego funkcję w wypowiedzi,
- ocenia przydatność uzyskanych informacji,
- tworzy samodzielnie wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis (przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci), list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka;
- artykułuje prawidłowo głoski podczas recytacji, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu,
- sporządza samodzielnie odtwórczy plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi,
- tworzy samodzielnie prostą notatkę w formie tabeli, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu;
- omawia problematykę przeczytanych utworów;
- używa właściwych zwrotów grzecznościowych w swoich wiadomościach SMS oraz korespondencji internetowej,
- tworzy samodzielnie opowiadania na tematy związane z treścią poznanych utworów,
- pisze scenariusz filmowy, korzystając z rad zamieszczonych w podręczniku,
- stosuje zwroty grzecznościowe w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

IV. Samokształcenie

Uczeń:

- czyta płynnie tekst, podkreślając głosem ważne słowa,
- porządkuje według własnego pomysłu uzyskane informacje,
- wybiera informacje uzyskane z różnych źródeł i wykorzystuje je w nauce i rozwijaniu pasji,
- zna zasady korzystania z zasobów bibliotecznych,
- zna budowę słownika ortograficznego,
- wyszukuje hasła w encyklopedii,
- ocenia przydatność uzyskanych informacji,
- wyszukuje informacje na temat ważnych zdarzeń i postaci związanych ze swoim regionem,
- rozwija umiejętności efektywnego korzystania z zasobów internetu.

V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- czyta większość wymaganych lektur w całości i analizuje ich świat przedstawiony.

Ocena: dopuszczający

I.Kształcenie literackie i kulturowe

Uczeń:

- wypowiada się na temat świata przedstawionego utworu,
- dostrzega obrazy poetyckie w utworach o nieskomplikowanej strukturze semantycznej,
- zna pojęcie fikcja literacka,
- wymienia prawdopodobne (realistyczne) elementy świata przedstawionego,
- rozpoznaje czytany utwór jako baśń, mit, legendę, dziennik, pamiętnik, powieść detektywistyczną i podróżniczą,
- zna pojęcie epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, wyraz dźwiękonaśladowczy, apostrofa;
- wskazuje tytuł, podtytuł, puentę utworu,
- wskazuje punkt kulminacyjny w opowiadaniu,
- rozpoznaje wers, zwrotkę i refren, wskazuje rymy w wierszu, zna pojęcie rytm;
- wyodrębnia wydarzenia fabuły i ustala ich kolejność
- zna pojęcie dialog, wyszukuje wypowiedzi bohaterów tekstu;
- zna pojęcia podmiot liryczny, narrator, bohater;
- zna pojęcia narracja pierwszoosobowa i narracja trzecioosobowa,
- wskazuje w tekście bohatera głównego, pierwszoplanowego, drugoplanowego, tytułowego;
- określa tematykę utworu,
- zna pojęcie wątek,
- nazywa swoje reakcje czytelnicze,
- odbiera teksty literackie na poziomie dosłownym,
- wypowiada się na temat sytuacji bohaterów literackich i filmowych,
- wypowiada się na temat wybranych zagadnień i znaczeń utworu,
- podejmuje próbę interpretacji tekstów,
- wypowiada się na temat postaci literackiej, wskazuje pozytywne i negatywne cechy bohatera;
- posługuje się pojęciami: dobro – zło, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, pokój – wojna w odniesieniu do treści omawianych utworów;
- rozpoznaje tekst literacki,
- rozpoznaje artykuł prasowy,
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost,
- określa temat tekstu,
- używa pojęcia przesłanie w odniesieniu do legendy i mitu,
- objaśnia pojęcie tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapit;
- wydobywa z tekstu wskazane informacje,
- wskazuje określenia opisujące i oceniające,
- rozpoznaje czytany utwór jako komiks,
- odróżnia dzieło literackie od filmu i spektaklu teatralnego,
- odróżnia film od programu informacyjnego;
- posługuje się terminami: lalki, kostium, rekwizyty, dekoracja w kontekście widowiska teatralnego;
- posługuje się pojęciami związanymi z filmem: aktor, reżyser, scenariusz filmowy;
- zna pojęcie adaptacja utworu literackiego,
- wypowiada się na temat treści tekstów kultury,
- dokonuje odczytania tekstów przez przekład intersemiotyczny, posługując się konwencją realistyczną (np. ilustracja);

- z uwagą odbiera filmy, spektakle teatralne, słuchowiska, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II. Kształcenie językowe

Uczeń:

- rozpoznaje w wypowiedziach rzeczowniki, czasowniki, przymiotniki, przysłówki oraz niektóre liczebniki i przyimki;
- rozpoznaje odmienne części mowy,
- rozpoznaje formy bezokolicznika,
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczby, osoby, czasu, rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, czasownika;
- wyszukuje i wskazuje w tekście czasowniki w stronie czynnej i w stronie biernej,
- stara się przestrzegać poprawności gramatycznej wyrazów odmiennych,
- używa przymiotników i przysłówków we właściwych kontekstach,
- zna pojęcia podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie, okolicznik;
- wskazuje wyrazy nadrzędne i podrzędne w związkach wyrazowych,
- nazywa niektóre typy związków wyrazowych,
- rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- odróżnia zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zna pojęcia zdanie pojedyncze i zdanie złożone,
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie,
- rozpoznaje wersję mówioną i pisaną języka,
- wie, w jakich sytuacjach używa się oficjalnej, a w jakich nieoficjalnej odmiany polszczyzny;
- rozumie dosłowne i proste przenośne znaczenia wyrazów w wypowiedzi,
- zna pojęcie związek frazeologiczny,
- świadomie tworzy wypowiedzi wyrażające różne intencje,
- używa ze zrozumieniem pojęć synonim, wyraz bliskoznacznym,
- w sposób logiczny i spójny wypowiada się na tematy związane z otaczającą rzeczywistością,
- rozumie, że tekst jest komunikatem,
- zna pojęcia nadawca i odbiorca wypowiedzi, posługuje się nimi w odniesieniu do różnych sytuacji codziennych,
- określa sytuację komunikacyjną,
- rozpoznaje komunikaty wyrażane za pomocą gestów i mimiki,
- zna pojęcia głoska, litera, sylaba;
- zna pojęcie etykieta językowa i stara się stosować jej zasady
- zna zasady pisowni: rz, ż, ó, u, h, ch,; nie z rzeczownikami, przymiotnikami, czasownikami, liczebnikami i przysłówkami; wielką i małą literą; przyimków i wyrazów przyimkowych ; ą i ę oraz -em i -om; i po spółgłoskach; zakończeń -i, -ii, -ji;
- zna wybrane zasady dotyczące oznaczania spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych,
- zamyka wypowiedzenia kropką, znakiem zapytania lub wykrzyknikiem.

III. Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- udziela poprawnych i logicznych odpowiedzi na pytania,
- słucha z uwagą uczestników rozmowy, mówi na temat, uczestnicząc w rozmowie;
- rozpoznaje argumenty w wypowiedzi,
- tworzy logiczne i w przeważającej części uporządkowane wypowiedzi,

- wyszukuje w tekście informacje,
- tworzy według podanego wzoru wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis (przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci), list, sprawozdanie, dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, charakterystyka;
- recytuje ze zrozumieniem tekst poetycki lub fragment prozy,
- sporządza według podanego wzoru odtwórczy plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi,
- redaguje według podanego wzoru proste notatki w różnych formach,
- opowiada o treści przeczytanych utworów,
- wie, że współczesne komunikaty (SMS, e-mail) muszą być poprawne pod względem językowym i ortograficznym;
- tworzy według podanego wzoru opowiadania na temat dalszych losów bohatera tekstu,
- podejmuje próby redagowania scenariusza,
- odwołuje się do swojej wiedzy o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV. Samokształcenie

Uczeń:

- czytając głośno, uwzględnia różne znaki interpunkcyjne,
- zapisuje odręcznie informacje pozyskane z różnych źródeł,
- korzysta z różnych źródeł informacji (np. książki, edukacyjne programy telewizyjne, strony internetowe);
- korzysta z zasobów szkolnej biblioteki,
- korzysta ze słownika ortograficznego,
- potrafi odnaleźć wskazane hasło w encyklopedii,
- podejmuje próbę oceny prawdziwości informacji uzyskanych z internetu,
- zna legendy związane ze swoim regionem,
- korzysta z internetu w celach edukacyjnych,
- kształci umiejętność tworzenia prezentacji multimedialnej.

V. Lektury obowiązkowe i uzupełniające

Uczeń:

- czyta większość wymaganych lektur przynajmniej we fragmentach i analizuje podstawowe elementy ich świata przedstawionego.

Ocena: niedostateczny

Wyniki ucznia nie osiągają poziomu wymagań koniecznych, w związku z tym nie jest w stanie wykonać, nawet z pomocą nauczyciela, zadań o niewielkim stopniu trudności. Brak aktywności w dążeniu do zdobycia wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu.